

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА КОМПОНЕНТИ ОПІ

НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА (ПРОБНІ УРОКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ)

рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*
галузь знань – *01 Освіта / Педагогіка*
спеціальність – *013 Початкова освіта*
освітньо-професійна програма – *Початкова освіта*

Павелко В. В., Приймач Н. В. Навчально-педагогічна практика (пробні уроки у початковій школі): [робоча програма компоненти ОПШ для студентів спеціальності 013 Початкова освіта] / В. В. Павелко, Н. В. Приймач. – Кременець, 2020. – 14 с.

Розробники: Павелко Вікторія Вікторівна, кандидат педагогічних наук,
доцент,
Приймач Наталія Володимирівна, кандидат педагогічних наук,
доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти. Протокол № 1 від 31.08.2020 року

Зав. кафедри _____

Т. С. Фасолько

1. Опис компоненти ОПШ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 240		Семестр	
		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 8,1	Освітньо-професійна програма: Початкова освіта	Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
	102 год.	24 год.	
	Лабораторні		
	-	-	
Самостійна робота			
138 год.	216		
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Вид контролю: залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 42,5/57,5

для заочної форми навчання – 10/90

2. Мета та завдання компоненти ОПП

Мета: вироблення у студентів професійних умінь і навичок організації навчально-виховного процесу на уроці; формування особистісної готовності до роботи вчителем початкових класів та вмінь організовувати і проводити навчальну та виховну роботу з молодшими школярами.

Завдання:

- виховання особистісно-мотиваційної готовності студентів до роботи вчителя початкових класів;
- формування вмінь і навичок спостерігати навчально-виховний процес та аналізувати його результати;
- вивчення змісту і системи планування навчальної роботи учителя початкової школи;
- вироблення практичних професійних вмінь і навичок організації та здійснення навчально-виховної роботи з учнями;
- навчання студентів творчому застосуванню на практиці знань, отриманих при вивченні психолого-педагогічних дисциплін і фахових методик;
- оволодіння студентами методами, прийомами і засобами проведення уроків, занять, а також навичками керівництва пізнавальною діяльністю школярів відповідно до їх вікових та індивідуальних особливостей.

У результаті проведення пробних уроків у початковій школі студент повинен оволодіти такими **компетентностями:**

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачає застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачає застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до міжособистісного спілкування; комунікаційні навички, навички працювати як автономно, так і в команді;

ЗК4. Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою.

ЗК5. Навички використання інформаційних і комунікаційних, здоров'язбережувальних технологій; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності; приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Навички планування та управління часом; уміння і здатність до прийняття рішень.

ЗК10. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності та здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Навички здійснення безпечної діяльності; прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК12. Здатність оцінювати та забезпечувати належну якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності

ФК1. Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя початкових класів.

ФК 2. Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості учня початкових класів.

ФК 3. Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнення і освітні потреби особистості молодшого школяра.

ФК4. Здатність створювати психолого-педагогічні умови для саморозвитку і самореалізації суб'єктів педагогічного процесу в умовах початкової школи.

ФК5. Здатність реалізовувати професійно-педагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища початкової школи.

ФК6. Здатність організовувати спільну діяльність і міжособистісну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу Нової української школи.

ФК7. Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне і сприятливе освітнє середовище початкової школи, що сприяє навчанню молодших учнів, незалежно від їхнього соціально-культурного та економічного контексту.

ФК8. Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів власної професійно-педагогічної діяльності, включаючи спроможність обмірковувати власні та інші системи цінностей, розвиток і практику.

ФК9. Здатність керуватися у професійно-педагогічній діяльності нормативно-правовими документами.

ФК10. Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності.

ФК 11. Здатність провадити педагогічну діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу початкової ланки освіти в умовах Нової української школи.

ФК 12. Здатність впроваджувати сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності.

ФК 13. Здатність трансформувати і впроваджувати передовий педагогічний досвід у власній професійній діяльності у галузі початкової освіти.

ФК 14. Здатність проектувати і провадити науково-дослідницьку діяльність в професійній галузі.

ФК 15. Здатність здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

ФК 16. Вміння будувати взаємини з дітьми на основі гуманізму, демократизму, педоцентризму; налагоджувати спільну роботу школи, батьків, громадськості у освітньо-виховному процесі початкової школи.

ФК 17. Здатність працювати з дітьми, що мають особливі освітні потреби та обирати ефективні форми та методи, технології роботи з ними.

ФК 18. Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

Програмні результати навчання

ПРН-1. Продемонструвати знання галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері початкової освіти.

ПРН-2. Продемонструвати сучасні уявлення про тенденції, закономірності розвитку методик початкової освіти у контексті реалізації концепції НУШ.

ПРН-3. Продемонструвати сучасні уявлення про підходи до управління педагогічною взаємодією, організацією навчально-виховного процесу, сучасною освітньою технологією навчання і виховання молодших школярів.

ПРН-4. Володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою, здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

ПРН-5. Продемонструвати базові уявлення з дисциплін гуманітарної, соціально-економічної, математичної та природничо-наукової підготовки майбутнього фахівця.

ПРН-6. Здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі початкової освіти.

ПРН-7. Проводити педагогічну освітню діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу в умовах початкової школи, організовувати навчально-виховний процес у загальноосвітньому навчальному закладі I ступеня.

ПРН-8. Використовувати навички, що були сформовані й розвинуті під час вивчення дисциплін професійної практичної підготовки.

ПРН-9. Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей дитячих колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

ПРН-10. Вміти вести педагогічну роботу; визначати ступінь і глибину засвоєння навчального програмного матеріалу, прищеплювати учням навички самостійного опанування й поповнення знань.

ПРН-11. Користуватися різноманітними методами і формами навчання, ефективними прийомами керівництва навчально-виховною діяльністю дитячих колективів.

ПРН-12. Обґрунтовувати вибір ефективних методів і прийомів для реалізації навчально-виховного процесу та завдань наукових досліджень в галузі початкової освіти.

ПРН-13. Здійснювати науково-дослідну і методичну діяльність в сфері початкової освіти.

ПРН-14. Вивчати, аналізувати та впроваджувати передовий педагогічний досвід в практику роботи загальноосвітніх закладів.

ПРН-15. Систематично підвищувати свою професійно-педагогічну майстерність.

ПРН-16. Ефективно використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати блоги, флеш-анімації, презентації, буклети.

ПРН-17. Застосовувати на практиці знання щодо безпечної діяльності, зокрема, в природі, в галузі наукової організації й охорони праці; застосовувати інформаційні та комунікаційні, здоров'язбережувальні технологій в галузі початкової освіти.

ПРН-18. Організовувати спільну діяльність і міжособистісну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу, створювати психолого-педагогічні умови для їх саморозвитку і самореалізації в умовах початкової школи.

ПРН-19. Виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності; приймати обґрунтовані рішення.

ПРН-20. Працювати з дітьми, що мають особливі освітні потреби та обирати ефективні форми та методи, технології роботи з ними.

ПРН-21. Продемонструвати вміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ПРН-22. Створювати і підтримувати психологічно безпечне і сприятливе освітнє середовище початкової школи, що сприяє навчанню молодших учнів, незалежно від їхнього соціально-культурного та економічного контексту.

ПРН-23. Продемонструвати навички публічної етичної поведінки.

3. Організація навчально-педагогічної практики (спостереження та пробні уроки у початковій школі)

Навчально-педагогічна практики (спостереження та пробні уроки у початковій школі) проводиться у різних класах початкової школи згідно складеного розкладу уроків (графіку), в якому визначені дата проведення уроку, предмет, клас, порядок проведення, прізвище студента.

Для проведення пробних уроків група практикантів поділяється на 3-4 підгрупи (по 2-3 студенти кожна).

Керівництво цим видом практики здійснюють викладачі фахових методик, педагогіки та досвідчені вчителі базових шкіл.

У процесі проходження практики студенти повинні виконати такі види діяльності в початкових класах:

1. Ознайомлення з організацією навчально-виховного процесу в початковій школі, з роботою досвідчених учителів.
2. Написання конспектів пробних уроків і позакласних занять.
3. Проведення пробних уроків і позакласних занять.
4. Спостереження та аналіз пробних уроків, занять практикантів підгрупи.
5. Ведення документації практики.
6. Виготовлення наочності, дидактичного матеріалу.
7. Вивчення вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів.

Студенти у процесі практики проводять пробні уроки в різних класах початкової школи, з усіх навчальних предметів, з яких у процесі теоретичної підготовки були прослухані відповідні методики навчання.

Студенти повинні регулярно відвідувати уроки і заняття практикантів своєї групи, вести записи своїх спостережень у щоденнику, а також брати активну участь в обговоренні та аналізі свого уроку і уроків та занять інших студентів групи.

За кожен пробний урок та виховний захід практиканту ставиться відповідна кількість балів. Підсумкова оцінка з педагогічної практики ставиться на підставі повністю виконаних усіх видів роботи в чітко встановлений термін.

У ході проведення пробних уроків студентам пропонуються завдання для спостереження й аналізу уроку:

- у щоденниках, відповідно до теми та мети вести запис динаміки уроку;
- паралельно (по можливості) здійснювати елементи аналізу (- +). Аналіз уроку рекомендується здійснювати за однією із обраних схем.

Студенти зобов'язані виконувати правила внутрішнього розпорядку закладу загальної середньої освіти, підкорятися розпорядженням директора, працівників відділу освіти, інших осіб, які мають право інспектувати ЗЗСО. Однак, передусім, студент-практикант повинен виконувати вказівки та розпорядження керівника практики та учителя класу, без погодження з якими студент-практикант не може бути залучений до таких видів діяльності у школі, які не передбачені програмою практики, звільнений від виконання будь-яких видів педагогічної діяльності, які заплановані програмою практики.

Протягом усієї практики студент веде щоденник навчально-педагогічної практики, який він зобов'язаний вчасно заповнювати. Щоденник є основною формою поточного звіту студента-практиканта. Після завершення практики щоденник додається до звітної документації.

Перед початком проведення будь-якої форми роботи студент-практикант, проконсультувавшись із учителем та методистом, складає детальний конспект освітньої роботи. Заздалегідь, перед початком роботи студент-практикант подає для затвердження методисту та учителю конспекти, готує необхідний матеріал.

Наприкінці практики студенти оформлюють звітну документацію, беруть участь у конференції, присвяченій обговоренню підсумків навчально-педагогічної практики, де презентують звіт про свою роботу.

4. Програма компоненти ОПП

Змістовий модуль 1. Організаційна робота та вивчення документації

Участь у настановчій та підсумковій конференціях.

Складання індивідуального плану навчально-виховної роботи.

Ознайомлення з роботою навчального закладу, навчально-методичною та виховною роботою у початкових класах.

Відвідування занять учителів початкових класів з метою аналізу їх педагогічного досвіду.

Ознайомлення із державними стандартами загальної початкової освіти.

Опрацювання навчальних програм та навчальних планів загальноосвітньої школи, планів виховної роботи.

Ознайомлення з графіком освітнього процесу, розкладом занять.

Співпраця студентів із викладачем та учителями під час підготовки та обговорення занять.

Змістовий модуль 2. Навчальна робота

Спостереження уроків у 1-4 класах та ознайомлення з методикою роботи класоводів, особливостями проведення навчальних занять з різних предметів. Написання аналізу спостережень.

Аналіз навчально-методичних матеріалів вчителів початкових класів.

Вибір методів, прийомів та форм навчально-виховної роботи.

Розробка розгорнутих планів-конспектів та проведення уроків у одному з початкових класів згідно розкладу (1-3 класи).

Серед проведених уроків - 7 залікових, відповідно до освітніх галузей та навчального плану закладу.

Освітні галузі:

мовно-літературна - 2 уроки

математична - 1 урок

природнича; соціальна і здоров'язбережувальна; громадянська та історична - 2 уроки

технологічна; інформативна; мистецька; фізкультурна - 2 уроки

Виготовлення наочних засобів навчання до уроків.

Відвідування та аналіз уроків у своїх колег.

Змістовий модуль 3. Виховна робота

Ознайомлення з планом виховної роботи класовода.

Організація та проведення виховного заходу в класі.

Відвідування та аналіз виховного заходу у свого колеги.

Проведення індивідуальної виховної роботи з учнями.

Змістовий модуль 4. Підсумки спостережень та проведення пробних уроків

Оформлення документації, яку студент повинен здати:

- щоденник з обліком роботи, аналізом спостережень відвіданих занять та самоаналізом;
- конспекти проведених пробних занять, виховного заходу (з наочним матеріалом).

Підготовка презентацій за результатами навчально-виховної діяльності.

Виступ та участь в обговоренні результатів спостережень та проведення пробних уроків на підсумковій конференції.

5. Структура компоненти ОПП

Змістові модулі	денна форма		
	усього	у тому числі	
		практ.	с. р.
1	2	3	4
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Організаційна робота та вивчення документації	44	24	20
Змістовий модуль 2. Навчальна робота	132	55	77
Змістовий модуль 3. Виховна робота	22	11	11
Змістовий модуль 4. Підсумки спостережень та проведення пробних уроків	42	12	30
Усього годин	240	102	138

Змістові модулі	заочна форма		
	усього	у тому числі	
		практ.	с. р.
1	2	3	4
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Організаційна робота та вивчення документації	42	2	40
Змістовий модуль 2. Навчальна робота	108	12	96
Змістовий модуль 3. Виховна робота	34	4	30
Змістовий модуль 4. Підсумки спостережень та проведення пробних уроків	56	6	50
Усього годин	240	24	216

6. Звітна документація

По закінченню навчально-педагогічної практики студенти здають керівнику практики таку *звітну документацію*:

1. Щоденник навчально-педагогічної практики.
2. Плани-конспекти пробних уроків у надрукованому вигляді з наочним наповненням.

3. Плани-конспекти (сценарії) позакласного виховного заходу в надрукованому вигляді з наочним наповненням.

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістові модулі			Сума
Змістовий модуль 1-2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	100
70	5	25	

Шкала оцінювання під час підсумкового контролю: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно
E	60-66	Задовільно
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання

Відмінно (A) – Ставиться у тому випадку, коли навчально-виховна робота здійснена студентом на високому рівні; студент проявив себе як організований, творчий, сумлінний під час виконання різних видів роботи в навчальному закладі, де проходили заняття, знає і вміє застосовувати в освітньому процесі сучасні педагогічні технології та нові інформаційні засоби навчання, завоював повагу та авторитет серед учнів, педагогічного колективу школи, методистів; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

Добре (B) – Ставиться у тому випадку, коли навчально-виховна робота проведена студентом на достатньому рівні, студент допустив деякі методичні помилки в освітньому процесі, але зміг самостійно їх виправити або пояснити їх причину під час аналізу заняття; у ході виконання різних видів завдань студент не допускав недисциплінованості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його педагогічну діяльність добре відізналися студенти, учні, педагогічний колектив навчального закладу, методист; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

Добре (C) – Ставиться у тому випадку, коли навчально-виховна робота проведена на достатньому рівні; студент допустив незначні методичні помилки в освітньому процесі, проте не завжди зміг самостійно їх виправити або пояснити в процесі аналізу заняття їх причину; у ході різних видів діяльності студент був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на

всіх ділянках роботи; одержав добрі відгуки від студентів, педагогічного колективу навчального закладу, методиста; здав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки за вказівкою методиста.

Задовільно (Д) (задовільно; достатньо) – Ставиться у тому випадку, коли навчально-виховна робота проведена на задовільному рівні. Студент допускає незначні порушення вимог педагогіки і психології, методики викладання окремих навчальних предметів, які вміє виправити і пояснити при звертанні уваги на них методиста і не повторює їх при подальшій роботі з класом. Загальна оцінка діяльності студента з боку вчителя-класовода, викладача, учнів задовільна, але при цьому можуть бути дані і деякі рекомендації щодо вдосконалення підготовки до педагогічної діяльності.

Студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; із невеликим запізненням здав документацію.

Задовільно (Е) (задовільно) – Ставиться студенту в тому випадку, коли навчально-виховна робота проведена на задовільному рівні (переважають задовільні оцінки на всі види роботи). Проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; здав невчасно документацію, яка потребує доповнень і поправок.

Незадовільно (FX) (з можливістю повторного складання) – Студент не готовий до навчально-виховної роботи в школі внаслідок слабких знань з предметів та методик їх викладання або недобросовісного ставлення до своїх обов'язків.

Відсутня системність у роботі студента. Виконав на низькому професійно-методичному рівні навчальну, методичну роботу передбачену програмою. Допускав помилки, пов'язані зі знанням навчальної дисципліни, методикою проведення занять. Виконував дії у навчально-виховному процесі без достатнього теоретичного усвідомлення. Здав документацію з великим запізненням, допустивши при цьому значні помилки в її оформленні.

Незадовільно (F) (з обов'язковим повторним курсом) – Програма виконана частково. Студент не здав документації.

8. Методичне забезпечення навчальної практики

- зразки конспектів уроків та позакласних виховних заходів;
- документація планування та обліку роботи закладу загальної середньої освіти;
- навчальні підручники та посібники.

9. Рекомендована література

Базова:

1. Державний стандарт початкової освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/
2. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 01. 07. 2019 р. № 1/11-5966. Методичні рекомендації про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році. Режим доступу: <https://www.skhoollife.org.ua/list-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrayiny-1-11-5966-vid-01-07-2019-shhodo-metodychnyh-rekomendatsij-pro-vykidanna-navchalnyh-predmetiv-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osvity-u-2019-2020-navchalnomu-r/>
3. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 11. 08. 2020 №1/9-430. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році. Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/75640/
4. Закон України «Про освіту» // zakon.rada.gov.ua/go/2145-19. - 2017.
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226){Із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 764-IX від 13.07.2020](#)} Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
6. Карпенчук С. Теорія і методика виховання / С. Карпенчук. – К.: Вища школа, 1997. – 304 с.
7. Коберник Г. Індивідуалізація й диференціація навчання в початкових класах: теорія та методика / Г. Коберник – К. : Науковий світ, 2002. – 231 с.
8. Кодлюк Я. Дидактика початкової школи: практичний курс: навчально-методичний посібник /

- Я.Кодлюк. – Тернопіль: Астон. – 2013. – 160 с.
9. Концепція Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>)
 10. Корнієнко С. Орієнтовний план виховної роботи вчителя початкових класів: I семестр / С.Корнієнко.– Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 64 с.
 11. Мазоха А. Педагогіка / А. Мазоха, Л. Опанасенко. – К., 2001. – 262 с.
 12. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу (Додаток до наказу МОН України від 20.08.2018 № 924).
 13. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу (Наказ МОН України від 27.08.2019 № 1154).
 14. Навчальні програми для 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою / <http://old.mon.gov.ua>.
 15. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: теорія і практика формувального оцінювання у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти» / Фідкевич О. Л., Бакуліна Н. В. – Київ: Генеза, 2019. – 64 с.
 16. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – 208 с.
 17. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / Кірик М. Ю., Данилова Л. І. – Львів: Світ, 2019. – 136 с.
 18. НУШ. Типові освітні програми для закладу загальної середньої освіти. 1–2 класи / укл. Лотоцька А. – Харків : Ранок, 2019. – 192 с.
 19. НУШ. Типові освітні програми для закладу загальної середньої освіти. 3–4 класи / укл. Лотоцька А. – Харків : Ранок, 2019. – 234 с.
 20. Орієнтовне календарне планування та план виховної роботи. 1-й клас. Нова українська школа / Спеціальний випуск журналу "Початкове навчання та виховання": ВГ «Основа». – №19–21. – 2019.– 120 с.
 21. Педагогіка: інформативний виклад / Рацул А., Довга Т. – К: Видавничий Дім «Слово», 2016. – 344 с.
 22. Планування виховної роботи. Початкова школа / С. Савченко, В. Орлова, Н. Гладка та ін. ; [упоряд.: М. Пристінська, І. Стратілат]. – К. : ВД "Перше вересня", 2015. – 79 с.
 23. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». Наказ Міністерства соціальної політики №1143 від 10. 08. 2018.
 24. Ранкові зустрічі. 3 клас. I семестр / авт.-упоряд. С. В. Сигида. – Х. : Вид. група «Основа», 2020.– 140 с.
 25. Савченко О. Дидактика початкової школи / О. Савченко. – К., 1999. – 422 с.
 26. Савченко О. Підготовка студентів до роботи з учнями 6-річного віку / О. Савченко, В. Олійник, С. Коробко, Н. Бібік. – К., 1990.
 27. Савченко О. Сучасний урок у початкових класах / О. Савченко. – К.: „Магістр-S”, 1997. – С. 172–253.
 28. Типові освітні програми для 1-2 класів НУШ. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 1-2 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1272). Режимдоступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
 29. Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1273). Режимдоступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf>
 30. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник / Упорядник О. Рома. – The LEGO Foundation, 2018. – 32 с.

Допоміжна:

1. Амонашвили Ш. В школу с шести / Ш. Амонашвили. – М., 1986.

2. Амонашвілі Ш. Істина школи / Ш. Амонашвілі. – Хмельницький: Подільський культурно-просвітительський центр ім. М. К. Реріха, 2007. – 74 с.
3. Андреева Е. Фізпауза на уроках / Е. Андреева // Поч. школа. – 1995. – № 9. – С. 45.
4. Бех І. Молодший школяр у виховному просторі міжособистісних взаємин / І. Бех // Поч. школа. – 2000. – № 5. – С. 1–5.
5. Бех І. Особистісно зорієнтоване виховання / І. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
6. Біда О. Розвивальне навчання у початковій школі / О. Біда // Педагогічний вісник. – 2003. – № 4. – С. 30–32.
7. Біда О. Структура і методика інтерактивного уроку / О. Біда // Початкова школа. – 2007. – № 7. – С. 17–19.
8. Біляченко О. Орієнтовне календарне планування виховної роботи в групі продовженого дня для 3–4 класів. II семестр / О. Біляченко // Початкова школа. – 2007. – № 1.
9. Боднар Л. Позакласна робота з учнями в педагогічній спадщині В. Сухомлинського / Л. Боднар // Поч. школа. – 1997. – № 11. – С. 40–43.
10. Брусняк І. Розвивальне навчання в молодших класах / І. Брусняк // Рідна школа. – 1997. – № 6. – С. 41.
11. Васенко В. Впровадження розвивального навчання в роботу початкової школи // Школа першого ступеня : зб. наук. праць / В. Васенко. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – Вип. 9. – С. 43–48.
12. Володько В. Індивідуалізація і диференціація навчання: понятійно-категорійний аналіз / В. Володько // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 9–17.
13. Волощенко О. Я досліджую світ. Формувальне оцінювання. 2 клас / О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко. – К.: СВІТИЧ, 2019. – 80 с.
14. Вчитель початкової школи у соціокультурному вимірі суспільства / Є. Лодатко, Л. Кондрашова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 232 с.
15. Гончаренко С. Проблеми індивідуалізації процесу навчання / С. Гончаренко, В. Володько // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1(6). – С. 63–71.
16. Гордуз Н. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках рідної мови / Н. Гордуз // Початкова школа. – 2003. – № 4. – С. 1–4.
17. Давиденко В. Використання інтерактивних прийомів навчання на уроках у 1 класі / В. Давиденко // Початкова школа. – 2004. – № 1. – С. 17–18.
18. Диференціація навчання // Початкова освіта. – 2007. – № 12 (спецвипуск).
19. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
20. Дусавицький О. Розвиваюче навчання : Найважливіші напрями роботи / О. Дусавицький // Початкова освіта. – 2006. – № 20. – С. 2.
21. Едігей В. Вчись читати, малюк! / В. Едігей. – К.: Гранд, 1993. – 254 с.
22. Замашкіна О. Ідеї розвивального навчання молодших школярів у педагогічних дослідженнях 70–80-х років / О. Замашкіна // Початкова школа. – 2004. – № 7.
23. Захарова Г. Розвивальне навчання: досвід впровадження в школах України / Г. Захарова // Початкова школа. – 2000. – № 1.
24. Зязюн І. Філософські проєкції освіти й освітніх технологій / І. Зязюн // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 1–9.
25. Іванчук М. Інтегрований урок як специфічна форма організації навчання / М. Іванчук // Початкова школа. – 2004. – № 5. – С. 10–13.
26. Іванішена С. Форми та методи інтерактивного навчання / С. Іванішена // Початкова школа. – 2006. – № 3. – С. 9–11.
27. Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 2. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; [упоряд.: О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан ; редкол.: О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін.]. – Рівне : [РДГУ], 2015. – 304 с.
28. Інноваційні педагогічні технології : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. Дичківська. – 3-тє вид., випр. – К. : Академвидав, 2015. – 303 с.
29. Інноваційні технології навчання в початковій школі / Автори-упорядники: В.Телячук, О. Лесіна. – Харків: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007. – С. 4–29.
30. Калачникова О. Практика ейдетики / О. Калачникова. – К.: Шкільний світ: Початкова освіта. – 2006. – № 3.
31. Коваль Л. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до моделювання уроків за різними навчальними технологіями / Л. Коваль // Початкова школа. – 2005. – № 11. – С. 22–26.

32. Кодлюк Я. Аналіз розвивальної функції підручника для початкової школи / Я. Кодлюк // Початкова школа. – 2006. – № 4.
33. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18–25.
34. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). (Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 960-р). Режим доступу: <http://mon.gov.ua>
35. Корнієнко С. Родинне дозвілля у початкових класах / С. Корнієнко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 160 с.
36. Корнієнко С. Батьківські збори у початкових класах / С. Корнієнко, Я. Кодлюк. – 2-е вид. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1998. – 64 с.
37. Критерії моральної вихованості молодших школярів / за ред. І. Беха, С. Максименка. – К.: Рад. школа, 1989. – 96 с.
38. Кудикіна Н. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі / Н. Кудикіна. – К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2003. – 272 с.
39. Кузь В. Основи національного виховання / В. Кузь, Ю. Руденко, З.Сергійчук. – Умань, 1993. – 186 с.
40. Лісовець О. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України / О.Лісовець. – К., 2011. – 256 с.
41. Логачевська С. Дійти до кожного учня / С. Логачевська / За ред. О. Савченко. – К.: Рад. школа, 1990. – 158 с.
42. Логачевська С. П. Диференціація у звичайному класі / С.П. Логачевська. – К.: Заповіт, 1998. – 336 с.
43. Мартинюк І. Національне виховання: теорія і методологія / І. Мартинюк. – К.: ІСДО, 1995. – 160 с.
44. Набой С. Особистісно орієнтоване навчання у початковій школі / С. Набой //Початкова школа. – 2005. – № 11. – С. 1–5.
45. Нестандартні уроки в початковій школі /Упоряд. О.Кондратюк. – К.: Ред. Загальнопед. газети, 2005. – 128 с.
46. Нечипоренко О. Таємниця “школи ейдетики” / О. Нечипоренко // Початкова школа. – 2008. № 6. – С. 57–60.
47. Онишків З. В.О.Сухомлинський про індивідуалізацію навчально-виховного процесу в початкових класах / З. Онишків // Початкова школа. – 2002. – № 9. – С. 30–32.
48. Орієнтовний зміст виховання в національній школі: методичні рекомендації / кол. авт. за заг. ред. Є.Коваленко. – К.: ІЗМН, 1996. – 136 с.
49. Павлютенков Є. Професійна орієнтація молодших школярів / Є. Павлютенков // Поч. школа. – 1982.– №2. С.47.
50. Педагогіка народного календаря: концепція // Поч. школа. – 1994. – № 2. – С. 35–37.
51. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.Пометун, Л. Пироженко; за ред. О. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
52. Початкова школа: виховання на цінностях: збірник виховних справ / упорядники : Л.П.Ткаченко, А. О. Ткаченко, О. В. Романюк. – Біла Церква. – КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2017.– 88 с.
53. Приймас Н. Літературне виховання у початковій школі : навчально-методичний посібник / Н.Приймас. – Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2014. – 396 с.; іл.
54. Проскура О. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками: Навчальний посібник для студентів педфакультетів / О. Проскура. – К.: Освіта, 1998. – С.48 – 77.
55. Савченко О. Альтернативні можливості початкової освіти / О. Савченко // Поч. шк. – 1995. – № 4.– С. 2–8.
56. Савченко О. Барвистий клубок / О. Савченко. – К., 1995.
57. Савченко О. Розвивай свої здібності / О. Савченко – К., 1995.
58. Савченко О. Умій вчитися / О. Савченко – К., 1996.
59. Сафіюлін В. Інноваційний пошук нових технологій навчання / В. Сафіюлін // Інноваційні пошуки в сучасній освіті / За ред. Л. Даниленко, В. Паламарчук. – К.: Логос, 2004. – С. 53–64.
60. Сейфер Стефен, Батман Меріан. Індивідуалізація навчання дітей молодшого віку. – К.: Міжнародний фонд «Відродження», 2001. – 197 с.
61. Сідлецький А. Розвивальне навчання в початковій школі / А. Сідлецький // Початкове навчання і виховання. – 2005. – № 19–21.
62. Співакова О. Розвивальне навчання або розвивальний метод у навчанні молодших школярів / О.Співаков // Дайджест педагогічних ідей та технологій „Школа-парк”. – К. – 2003. – № 4.

63. Стельмахович М. Народна педагогіка / М. Стельмахович. – К. : Рад. школа, 1985.
64. Стельмахович М. Принципи виховання молодших школярів / М. Стельмахович // Поч. школа. – 1994. – № 11. – С. 4–6.
65. Струманський В. Емпірична практика фізичного виховання через українські народні ігри та забави/ В. Струманський // Поч. школа. – 1996. – № 10. – С. 51–53.
66. Сухомлинська О. Проблеми виховання дітей / О.Сухомлинська // Поч. школа. – 1996. – № 6. – С. 4–7.
67. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям / В. Сухомлинський // Вибрані твори: У 5 т. – Т. 3. – К.: Радянська школа, 1977. – С. 5–229.
68. Сухомлинський В. Батьківська педагогіка / В. Сухомлинський // Вибр. тв.: У 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1977. – Т. 5. – С. 410–114.
69. Сухомлинський В. Методика виховання колективу / В. Сухомлинський // Вибр. тв.: У 5-ти т. – К.:Рад. школа, 1976. – Т. 1. – С. 403–637.
70. Сухомлинський В. Сто порад учителю / В. Сухомлинський // Вибр. тв.: У 2 т. – К., 1976. – Т. 2.
71. Фіцула М. Педагогіка / М. Фіцула. – К.: Академія, 2002. – 528 с.
72. Хомич Л. Розвиток наукового світогляду молодших школярів / Л. Хомич // Поч. школа. – 1991. – № 11. – С. 6–7.
73. Чабан Л. Позакласні форми занять Л. Чабан //Поч. школа. – 1994. – № 3. – С. 58–59.
74. Чернявська Н. Програма «Крок за кроком»: новий тип взаємин з родиною / Н. Чернявська // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Збірник наукових праць /ред. кол.: Л. Даниленко (гол. ред.) та ін. – К.: Логос, 2000. – С. 144–149.
75. Чумарна М. Авторська школа Марії Сумарної «ТРИВІТА»: українознавча модель / М. Чумарна // Моделі розвитку сучасної української школи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 11-13 жовтня 2006 р., Черкаси – Сахнівка. – К.: СПД Богданова А.М., 2007. – С. 161–173.
76. Шевцова Н. Урок-казка у 1 класі / Н. Шевцова // Початкова школа. – 2005. – № 11. – С. 33–35.
77. Шевчук І. Використання інтерактивних технологій на уроках математики в початкових класах / І. Шевчук, Л. Котельник // Початкова школа. – 2005. – № 8. – № 8. – С.33–35.
78. Щербань П. Навчально-педагогічні ігри / П. Щербань. – К., 1993. – С. 45–73.

10. Інформаційні ресурси

1. <http://nus.org.ua>
2. <https://mon.gov.ua>
3. www.education.gov.ua
4. <http://old.mon.gov.ua>.
5. <https://pedpresa.ua>
6. <http://www.lib.ua-ru.net>
7. <http://teacher.at.ua>
8. www.nbu.gov.ua
9. <http://ebk.net.ua>
10. <http://ua.textreferat.com>
11. <http://ostriv.in.ua>
12. <http://www.uroki.net>